

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 5.

V torik 16. Maliga travna

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje, za četrt leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapise, de so naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič postnine plačati.

Vradne naznanila.

Po željah častniga dopisa slavniga ces. kr. okrajniga glavarstva v Kamniku 10. dne aprila t. l., šte. 2185, prav radi sledeče na znanje damo:

V saboto 6. dne tega mesca je v Mostah, Kamniškiga okraja, 9 hiš in 13 kmetijskih poslopij pogorelo. Precenjena škoda znese 16,705 gl. 10 kr.

Nesreča je velika, in se pokaže toliko večji, če pomislimo, de so nesrečni prebivavci te vasi v dveh letih zdaj že v tretje pogoreli. Težko in le počasi si opomore kmetovavec, če mu enkrat pohištvo in orodje do čistiga pogori; pa trikrat v dveh letih pogoreti, je strašno misliti. Brez obilne pomoči od stranskih milosernih dobrotnikov, bi se nevedil kam djati, kaj početi.

„Ljubljanski časnik“ toraj z zaupanjem poterka na vrata usmiljenih sere, in prosi: „Pomagajte nesrečnim pogorelcem! Pomagajte hitro, in kolikor mogoče obilno!“ — Vredništvo našiga časnika bo vse, tudi majhine prineske z veseljem prevzelo, jih očitno na znanje dalo, in ob svojem času slavnemu ces. kr. okr. glavarstvu v Kamnik v razdeljenje med pogorcele poslalo.

Dans zjutraj ob pol petih je na skednu Janeza Kopača na Rupi ogenj vstal, ki je bil pa vender s pridnim prizadevanjem sosedov brez večji škode pogašen, ktera bi bila, ako bi ljudje ne bili hitro pomagali, celo vas strašno zadela.

To se s pristavkam očitno na znanje da, de so Rupnici za naglo pomoč v odvernjenje velike nesreče očitno pohvale vredni.

Ces. kralj okrajno poglavarstvu v Kranju 12. aprila 1850. Pauker m. p.

Politiške naznanila.

Kako je dandanašnje na kmetih šol treba.

„Za uk si prebrisane glave,
Pa čedne in terdne postave,
Iše te sreča,
Um ti je dan,
Najdel jo boš,
Ak nisi zaspan.“

Dandanašnji svet tako pelje, de dozdamo podučenje in izobraženje kmetškiga ljudstva ne more več zadostvati. Svet gre vedno naprej, vedno višje stopa v znanji in djanji, in kdor se ne bo trudil naprej iti, ne bo le zaostal, temuč bo tudi v drugo zgubo in škodo prišel. Dozdaj je bilo dosti, de se je kmetiški človek nar potrebnejši reči iz glave naučil, in je tako ravnal, kakor je svojiga očeta vidil ravnati; kako pa drugeje ravnajo, kako si drugeje svoj stan in svoje gospodarstvo popravljajo in polboljšujejo, ni bilo nikomur mar. Znaprej ne more in ne sme več tako biti; znaprej bo treba se naj pred brati in pisati učiti, de bo tudi kmet z drugimi ljudmi, ki so bolj izobraženi in podučeni, kakor on, vstric naprej hodil in ne zaostal. Zakaj:

I. V starih časih, kar verske nauke za deva, so bili ljudje bolj poblehni, hitreje voljni verovati, kar se jim je v božjem imenu oznanovalo, in tudi ni bilo treba jih od vsake posebne resnice bolj za terdno prepričevati; zakaj dosti je bilo reči: „Gospod so tako učili“. Dandanašnji pa je svet v vsih rečeh bolj razsvetljen in učen, in, de bi tako ne, bolj svojoglavni in maloveren; naše dni ljudje več ne verjamejo še tako resnični besedi, dokler sami ne vidijo, dokler z roko ne primejo, dokler se tega ne prepričajo, kar se jim govori. Od tod pride, de je dandanašnji toliko ljudi na svetu, kteri so staro vero med staro ropotijo zagnali, in si novo vero po svoji glavi in po svojih željah delajo. Zato zdaj samo beseda učenikova ni zadosti, zakaj na vsako besedo iz ust učenikovih se jih sliši med svetam dan na dan po deset nasprotnih; ni je še tako imenitne resnice, ktera bi zdaj med posvetnimi ljudmi ne imela obilno nasprotnikov. — Kaj bo toraj počel priprosti kmetiški človek, kteri brati ne zna, in v dobrih keršanskih bukvah podučjenja in poterjenja v verskih resnicah ne more iskati? Kar se je otrok naučil pri stariših ali v cerkvi, to mu zmeraj bolj iz glave pride, in žalostna resnica je, de nekteri otroci več vedo, in so bolj podučeni, kakor stari ljudje, kteri so pozabili, kar so nekdej znali, pa tudi tem otrokam, če brati ne znajo, bo sčasama skor vse iz glave padlo. — Kako dobro nasproti, in kako potrebno posebno dandanašnji je, če se otrok brati nauči, in v svojih bukvicah od dne do dne kaj bere, se vedno več nauči, se v keršanstvu vedno bolj uterjuje, in kakimu zapeljivcu zna marsikak priležin in dobor odgovor dati!

Morebiti nam bo kdo našo misel s tem overgel, de zamore vsak človek dober kristijan biti, brez de bi brati znal, in ravno visoko učen bil, in de tudi skoraj ni mogoče, de bi vsi ljudje na kmetih brati in pisati znali. Na to odgovorimo, de tudi mi tako mislimo, pri vsem tem pa terdimo, de je veliko boljši, in za nekteriga v nekterih okoljšinah clo potrebno, de se z večjim in bolj popolnoma podukam v keršanski veri bolj uterdi, de bo mogel mnogim skušnjavam in zapeljivanju današnjih časov ložeje zoper stati.

Če vse to vkup vzamemo, in še zraven pomislimo, koliko truda si morajo stariši in duhovni učeniki prizadeti, preden otroka, ki brati ne zna, le nar potrebnih resnic vere nauče, ktere pa vender, če se mu vedno ne ponavljajo, kmalo spet pozabi; če pomislimo tudi, de se tisti otrok, kteri brati zna, iz bukev veliko ložeje uči in prebira, kar je pri ustnem poduku slišal, de, kar večkrat bere, tega ne more pozabiti; moramo sami soditi in skleniti, kako dobro, kako potreba de je, de se na kmetih kar je nar več mogoče šol napravi, kjer se otroci brati in pisati, kjer se keršanskiga nauka, in družih potrebnih reči uče.

II. Tudi drugih potrebnih reči se otroci v šolah uče, in k tem štejem nar pred lépo vedenje in obnašanje. Ljudje po vsih deželah so v naših časih že na veliko bolj visoko

stopnjo obravnanja in oblikanja prišli, to je niso več tako neobtesani in srovi, kakor nekdej, ampak si prizadevajo tudi z unajnim vedenjem in obnašanjem pred domačimi in tujimi ljudmi prijaznost in priljudnost, omikanost in postrežljivost skazovati. Take lepe lastnosti, ktere človeka prijetniga delajo, ktere tudi keršanstvo vselej in povsod priporočuje, se morajo dandanašnji tudi med kmetiške ljudi bolj vpeljati, pri kterih so bile dozdej še malo doma, zakaj terd in zarobljen človek pred omikanimi in bolj izobraženimi malo velja, in bi mogel, naj pride kamorkoli hoče, povsod v zadnji versti stati.

De se mora lepiga obnašanja in priljudnosti človek že v otročjih letih vaditi, je očitno. Kje se bo pa otrok na kmetih kaj taciga vadil? Doma težko, kjer tudi dobri in skerbni stariši nimajo veliko časa in priloznosti se s svojimi otroci veliko pečati. V družini med drugimi kmetiški otroci, na paši, in na takih krajih, kjer se otroci shajajo tudi ne; zakaj v takih družinah po ulicah in cestah mladi ljudje le zmeraj bolj obdivjajo, se med seboj pohujšujejo, in mnogih napak in nerodnost eden od drugiga uče.

Kako dobre in potrebne so toraj tudi iz tega vzroka zdaj šole na kmetih, kjer se otroci, če bi tudi družiga dobriga ne, saj lepiga vedenja in obnašanja do družih ljudi, marnosti in čednosti v obrazu in obleki, pameti in nekake modrosti v besedah in govorjenji vadijo, kar gotovo k sreči in blagosti v življenji človekovim neizrečeno veliko pripomore; zakaj vselej bodo ljudje omikaniga, priljudniga in očejeniga človeka raji imeli, kakor zarobljeniga, okorniga in prešerniga; povsod in vselej bo ložeje shajal človek, kteri se zna ljudem prikupiti z svojo priljudnostjo in modro ponošo, kakor pa neobtesan in nerodin človek, kteri kakor spregovoril, ali kakor stopil, le kaže, de se nikjer ni nič lepiga obnašanja učil.

(Dalje sledi.)

Avstrijansko cesarstvo.

Terst. V Terst je une dni mnogo vrednosti v zlatu in srebru prišlo, in sicer samo v zadnjih dnevih pol miliona tistiga denarja, s kterim se jih je mnogo od vojašine odkupilo. Ker so pa ti denarji na Dunaj namenjeni, nimamo toliko vzroka se veseliti, de so v Terst prišli — tolažbo imamo vender, ker slišimo, de je še srebro in zlato na svetu.

Austrijanska. Te dni je bil c. k. dvorni in kabinetni berzotek Emanuel Wolf v Petrograd poslan. Nesel je saboj polno skrinjco svetinj, jih ruskimu carju izročiti.

* Ko se od ene strani sliši, de se bodo nove sodniške vradnije že mesca maja v djanje vpeljale, govore drugod, de se bo to še le mesca oktobra ali novembra zgodilo. Ako se premisli, de večidel novo izvoljenih vradnikov še odkaza ni dobilo, de tudi se potrebne poslopja do tistiga časa ne morejo narejene ali popravljene biti, de bi se moglo v njih delo pričeti, je res težko verjeti, de bi ta reč mesca maja vpeljana bila.

* Na Dunaju so predsedniki višjih deželnih

sodnij sklenili, de bodo višji deželne sodništva 1. maja, deželne sodništva 1. junija in kantonske sodniša 1. julija t. l. v djanje stopile.

* 6. aprila je imel cesar kabinetno posvetovanje, pri katerem je bil tudi ban Jelačić pričujoč. Za gotovo se pripoveduje, de se je pri tem posvetovanju vstaya za Horvaško, Slavonsko in Dalmatinsko sklenila.

* Ministerstvo je dalo 19 vozov za železnico napraviti za prihodnje bureaux ambulants de poste, od katerih je že nekoliko narejenih.

* Listki državniga zaklada se bodo še le potem izdali, akoravno so že narejeni, ko bo bankna komisija njih razmero k razmeri bankovcov vredila, in odločila v katerih redih in v katerem številu se bodo ti listki zraven bankovcov izdajali.

Horvaška. V „Soldatenfreundu“ beremo sledeče:

— Perve dni lombardiške vstaje, ko so se ravno v Milani naj bolj bojevali, in ko je med drugimi mesti tudi Komo od avstrijske vlade odpadlo, je stal pred colno vradnijo pri Pontechiasso na švajcarski meji en častnik z 24—30 graničarji. Pridno in modro je opazoval prvo gibanje sosedov in oboroženih ljudi, ki so iz mesta Komo tje prihajali, in je bil z svojimi graničarji dobro pripravljen. 19. in 20. marca se na enkrat na gričih oboroženi švajcarji prikazejo, in pred colno vradnijo pride več oboroženih narodnih stražnikov. Častnik svoje ljudi v orožje pokliče in mirno čaka, kaj se bo prigodilo. — Pred njega se vstavi en narodni stražnik in mu reče: „Gospod častnik! Mi smo zmagali. Vaši vojaki so nam orožje izdali. Podajte tudi vi dobrovoljno orožje. Vas in vaše vojake bomo počastili. Vsaka bramba, kakor sami vidite (pokaže na griče, kjer so bili oboroženi švajcarji) bi bila zastonj.“ Na to odgovori častnik brez strahu gladko v talijanskem jeziku: „Horvat se v orožju rodi in v orožju umre. Ako mi povelje od mojega zapovednika prinesete, bom vbogal. Brez povelja pa ne zapustim ne orožja ne straže, in se bom vsakimu napadu (pokaže na griče in narodne stražnike) do zadnjiga moža branil.“ — Narodni stražnik se tiho preč poda. Častnik se je pa z svojimi vojaki tako hrabro branil, de so ga pričujoči vstajniki sami hvalili. 48 ur so stali ti vojaki v orožju, in niso družiga vžili kakor kruh. Ker so se tako verlo držali, so jih v miru pustili, dokler jim ni prišlo povelje, se v Komo podati.

* Iz verjetniga vira „Lloyd“ naznani, de se bo ministerjalni svetovavec še ta mesec na Horvaško podal, in saboj 8—10 milionov gld. prinesel za urbarjalno odškodvanje.

* Ban Jelačić je ukazal puške, ktere so bile narodnim stražnikom podeljene, pregledati, in ako je ktera kaj poškodvana, jo mora popraviti, kdor je poškodvanja kriv.

* „Wanderer“ pravi, de je 18. april za odhod Jelačića na Horvaško odločen. Zaročil se bo perve dni mesca maja pred ko ne v Napajedlu, proti koncu mesca bo on svojo mlado nevesto v svojo domovino peljal.

* Presse“ naznani, de bo kmalo več vojaških poveljnikov na Horvaško in Slavonsko šlo, de bodo v vojaški meji potrebne prenarredbe storili.

Serbska. V Temišvaru se za popolnoma vpeljanje vstave verlo dela. Starašina Hadžić vreduje sodništva, in Trifun Mladenović je v Temišvar poklican za predsednika višjiga deželniga sodništva.

Česka. Slavni profesor fizijologije Purkinje, kteriga je ministerstvo uka iz Brezlave v Prago poklicalo, bo kmalo na svoje namenjeno mesto prišel in svoj predlog v českem jeziku učil.

* Česki časopisi naznanijo, de je katolska duhovšina prošnja cesarju podala, de bi bla-

govolil pred ko mogoče pražkiga nadškofa postaviti.

* „Pražke Nov.“ naznanijo, de so po deželi komesije sestavljene bile, kterih naloga je od hiše do hiše iti in davke posestnikov popisati.

* Šolski svetovavei za Česko so že zvoljeni.

* C. B. a. B. pravi: Mi smo v stanu iz gotoviga vira naznaniti, de bo po sklepu ministra pravosodja pražko viši deželno sodništvo 1. maja, deželne in kantonske sodništva pa bodo 1. julija svoje opravila pričele.

Moravska. V Bernu je bila nedelska šola za podmojstre vstanovljena, ki se v veri, v branju in pisanju, v risanju in zemljopisu v obeh deželnih jezikih podučujejo.

Galicia. Rusini so sklenili v Lvovu na mestu pogoreliga vseučeliša en muzeum sozidati v zvezi z 1. rusinsko matico za izdajo koristnih bukev v rusinskem jeziku; 2. z tiskarnico; 3. z narodno knjižnico in bravnico; 4. z sobo za natorske in umetalne zbirke; 5. z učilnico za odgojenje učiteljev in cerkvenih pevcev, in slednjič 6. z milodari za revne učence rusinskiga rodu.

* Po ministerskem ukazu morajo vradnije praznike Rusinov ravno tako praznovati, kakor katolske, t. j. oni ne smejo Rusinov pred se klicati v rusinskih praznikih.

Ogerska. „Union“ prinese sledeči dopis iz Peste: Ako v dunajskih in pražkih nemških novinah od naselništva na Ogerskem beremo, ako od te tako važne reči le poveršno govorjenje čujemo, je našim Madjaram in Slovanam zares tesno pri sercu. — Kdor od te reči piše, samo na to gleda, koliko bo v državno denarnico več denarja prišlo; kakor de bi se zemlja imela naseliti, ki je bila popred prazna, ktero posesti ima vsak enako pravico kakor v amerikanskih združenih državah. Zdi se, de taki gospodje od nekdašnjiga in sedajnjiga Ogerskiga le malo vedo, in de so jim krajne okoljstave še manj znane. — Ali hočejo pa morebiti po centralizaciji ogersko deželo iz Avstrije zbrisati, in kakor Košut ni hotel Horvatov, ravno tako tudi oni nočejo Ogerskiga na zemljopisu poznati? O tempora!

Ni se tedaj čuditi, ako je naše mnenje zlo različno, ako naselenje protivno djanskimu pogoju življenja zlo nevarno imenujemo. — Ogersko z Banatam je veči kot četerti del cesarstva; dežela je naj bolj rodovitna v celi državi; močna Ungarija je pogoj močne Avstrije, tedaj ni prazna reč; moč dati pa le edinost zamore, in edini zamorejo prebivavci le takrat biti, ko so enakoopravičeni. — Madjari in Slovani so deželo obdelovali in branili, in si tedaj pravico do nje pridobili. Na zgodovinske pravice, se bo nam odgovorilo, v današnjih časih ne gledamo več, ker v čistejšem zraku dihamo, kakor sinovi srednjiga veka.

Mi le na take zgodovinske pravice ne gledamo, ki so zoper napredovanju in izobraženju; predpravica, ki Madjaram in Slovanam na strani stoji, ktero imajo vživati, pa ni duhu časa zoperna, le državi škodljiva, veliko bolj se s tem občni dobički pomnože, vstavi se pot odpre, ker si vlada spet tiste Ogre pridobi, ktere je Marija Terezija „svoje zveste“ imenovala; izvorni deželni rodovi bodo v edinosti dospeli, kar so v prepiru zamudili. Zares, de te politike marsikak Nemeč ne bo mogel prenesti, ali nam je mar za občinski blagor, le tega hočemo na vago položiti.

Čimu nemški naselniki na Ogerskem, čimu prebivavce zaksonske dežele v deželo klicati, ako se južni Slovani, ako se Secklerji radi preselē. Že Košut je bil teh misel, sorodnim narodam pravico naselništva podati. Ali bi koristno zato ne smelo izpeljano biti, ker izvira iz časov revolucije? — Na Tisi pravijo, se bodo prvi naselniki usedli, in ravno v tem kraju prebivajo sami Madjari in Slovani. Za-

dosti je že babilonskih zmešnjav na Ogerskem, kaj jih mora z naseljenjem zanaprej še več postati?

Rodovitni Banat mora biti lastnina Slovanov, ako hočemo, de se sovraživo med Serbi in Nemci ne bo redilo. Sicer pozdravimo madjarske ali pa slovanske naselništva tistih rodovin, ki zdaj v takem kraju žive, kjer so manjšina v številu, in kjer je njih jezik in narodnost v nevarnosti. Madjarov je v vojvodini le malo, sočutje za madjarsko reč je naravno in pravično; ali Serbi so si svojo pravico pribojevali, so večina v številu, in ne morejo in ne smejo posameznih Madjarov zadovoliti, ako nočejo lastni samostojnosti škodovati. Naselništvo bi bilo zdravilo podverženosti. Dandanašnji, ko je in po vstavi naloga vlade mora biti, narodnost vsaciga ljudstva skerbno varvati, je naj težji naloga, na Ogerskem tako svobodno vstavo vpeljati, de se bosta jezik in narodnost povsod prosto razvijati zamogla; ker nič nenavadniga ni, de ste v kaki veči vasi 2 ali clo tri vere, 2 naroda ali 3; to zlo je pa le v nepravem naselništvu vkoreninjeno. Slednjič moramo še tiste gospode opomniti, de lega ogerske dežele v vzhodu in zahodu je taka, ki mora terden zid za varstvo Avstrije biti; močna pa zamore Ungarija le takrat biti, ako ima hrabre prebivavce, Madjare in Slovane. Nemci se na Ogerskem ne razumejo dobro z drugimi narodi, ker tudi tukaj njih poslovica velja: „ubi bene, ibi patria“ ravno nasprotna madjarski poslovici: „Extra Hungariam non est vita“.

Ako hočejo Nemci na Českem spričebe, naj pogledajo na zadnje ogerske dogodbe, ko je Nemeč zdaj z Madjari, zdaj z cesarskimi deržal. Ako hočemo miru vrata odpreti, mora naselništvo stare napake odvracati, ne pa jih pomnoževati. Sapienti sat.

* „C. B. a. B.“ sledeče pripoveduje: Ravno je eno leto preteklo, kar se je Perczel v terdnjavo Petrovaradin prikazal, de bi se od tod v Srem vergel. Med naj prvimi, kar je počel, je bilo tudi to, de je ukazal jetnike pred se pripeljati. Bilo jih je čez 200. Njegov namen je bil, jetnike zase pridobiti. Ko so se v red postavili, je tistim, ki so bili madjarskiga rodu, zapovedal na stran stopiti. Ko se je to zgodilo, jim je prostost naznanil, in je tudi tistim obljubil, ki niso bili Madjari, prostost podeliti, ako so pri volji pod madjarske zastave se uverstiti. Bilo jih je 59. Le eden, bil je Lah, je prosil, de naj ga odklenejo, ker je pripravljen za Madjare se bojevati, vsi drugi so molčali. Torej so bili v ječo nazaj peljani, ker niso hotli pod madjarske zastave stopiti. Tih 58 je pozneje poskusilo terdnjavo v cesarsko oblast spraviti. Zavolj tega je tedaj tistim, ki so na 20 let obsojeni bili, 10 let odpušenih, tistim pa, ki so na manj kot na 15 let v ječo prišli, je cela kazen odpušena.

* Mestno poglavarstvo v Debreczinu je poslalo cesarju zahvalno pismo, ker je ogerske narodne stražnike vojašnje oprostil.

* „Pester Morgenblatt“ prinese imenitno naznanilo za zgodovino ogerske vojske; namreč tisti imenitni razglas Görgey-a iz Waitzna, kteriga je 9. Januarja 1849 naznanil, ki pa v Debreczinu celo nič ni dopadel, za tega voljo tudi ni bil razglašen.

„Kraljevi ogerski armadi na zgornji Donavi.“

Prednosti, ktere je sovražna prevagljiva moč nad armado na zgornji Donavi pridobila, posebno pa naj novejši dogodbe so, kakor se zdi, marsikteriga med nami pretresle in mu tisti čut vzele, ki nas vse v naj bolj pravični vojski navdahuje in veže.

Ta čut z noviga oživiti, in vpadeno serce spet z pogumam navdati, je perva dolžnost vojvoda.

Jez to dolžnost storim, ker pred drugim ar-

madi na zgornji Donavi naznanim, de upam, de se bo začela zanaprej naša reč lepši razvijati; posebno pa menim pogum armade s tem oživiti, de to, kar se je že zgodilo in kar se ima od naše strani še zgoditi, odkritoserčno in resnično naznanim, kakor mislim.

Prevzel sim stopnjo, na katero so me postavili, ker ogersko reč za pravično deržim.

In stal bom na ti stopnji, dokler mi bo izročena, ako bi tudi naj boljši med nami omahnili, in svojo roko pravični reči odtegnili.

Ta lasten čut mi moč poda, v pregledu reči, kar se jih je zgodilo od 1. novembra 1848, lastne napačnosti odkritoserčno naznaniti, upajoč armadi s tem naj bolj gotovo poročstvo zanaprej za poprijetje pripravniših sredstev podati.

Nisim prav storil, ko sim nehal odbor deželne brambe z neovergljivimi vzroki tje napeljevati, de naj nesrečno postavo deželne meje braniti, zaverže, ker so vse druge nesreče le iz tega prišle, ktere so armado zadela, ker je vredvanje armade, nje pomnoženje in zjedenje le prazna želja ostala.

Nisim prav storil, ko sim v glavnem stanu v Biesku po povelju odbora deželne brambe armado pred Budapešt nazaj potegnil, ker sim s tem dvom zbudil, de sim se odtegnil boju, ki bi bil pravično reč razsodil. Pa jez sim take povelja od uniga vrada dobil, ktere je celo od naše dežele izvoljen in od kralja Ferdinanda V. poterjen minister vojništva general Mesaros podpisal, kteri je sam poveljstvo armade na Tisi zoper sovražniga generala Šlika prevzel. In jez sim zamogel to z mirno vestjo storiti, ker nisim nič zoperpostavniga počel, ker sim mojimu vodstvu dano armado peljal, kamor mi je bilo zapovedano.

Ko je pa 1. januarja 1849 — ko je armada na zgornji Donavi — akoravno ji je bilo zapovedano še pred Budapešt nazaj pomakniti, pripravljena za boj še pri Hansabeku, Tarnoku, Soskutu, Bii itd. stala — odbor deželne brambe namesti de bi bil velikodušno stanovit in v bližnji nevarnosti zaupanje opravičil, kteriga smo v njega stavili; glavno mesto iz neprevidljivih vzrokov naenkrat zapustil, in je nas tako, še bolj pa, ker je brez vednosti in privolenja višjemu poveljniku sovražne armade poslance poslal, zapušene v veliki skerbi pustil: tu je moral marsikdo sumiti, de smo bili iz visokosti, ktera se nam brambovcam vstavne ogerske svodode spodobi, v tisto jamo pahnjeni, v kteri navadno sebičnost gospodarji. Ne de bi odboru deželne brambe, akoravno je s tem, do je naenkrat glavno mesto zapustil, naše zaupanje omajal, postavnost odrekel; vonder za svojo dolžnost spoznam, armado, de jo naj bolj grenka osoda ne zadene, opominjati, de naj ona svoje stanje naznani in svoje mnenje pred svetam izreče.

Görgey Arthur.“

Lombardo-beneško kraljestvo. Ukaz Radeckyga zavolj izseljencov ima vedno večji važnost. Sardinsko ministerstvo prav slabo stoji, samo to se ne ve, ko bi ministerstvo padlo, ali bi se kralj na desno ali na levo obernal, t. j. ali bi z Avstrijo ali zoper njo potegnil.

Tuje dežele.

Bosna. Iz Dalmacie se v „Südslavische Ztg.“ piše: Naši sosedi v Bosni in Hercegovini, se vedno pripravljajo za boj. Ki niso ne premožni, pa tudi ne ubogi, ne vedo ali bi z vezirjem ali z vstajniki poprijeli; premožni so vstajnikom bolj udani. Ubogi nesrečni raja je med sabo v prepiru zavolj spoznavanja rimske in gerške vere. Toliko je gotovo, de vstaja, akoravno sedaj še nobene važnosti nima, zna, ako dolgo terpi, pomembo zadobiti, ki

bi imela za nas Jugoslavene kakor tudi za Avstrijo velike nasledke.

* Iz Zadra se piše 5. aprila, de je Vezir iz Travnika poslanca v Bihač poslal, de bi se z vstajniki pogodil.

Vstajniki so poslanca prijazno sprejeli in zagotovili, de ne bodo nikdar davkov plačevali. S takim odgovorom se je poslanec v Travnik vernul — Vezir nima dovolj moči, de bi se zamogel vstajnikom opreti. Na druge bosniške prebivavce pa malo zaupa, ker bi se tudi radi davkov oprostili. Vezir je sultanu naznanil, kako z njegovo rečjo stoji, in ga prosil, de bi mu pomoč poslal, zraven tega pa tudi pristavil, de se na Bosnijake ni zanesti, ker bi oni brez dvombé z vstajniki potegnili.

* Iz bosniške meje se 10. aprila v „Agrarmer Ztg.“ piše, de je mnogo novih vstajnikov v Bužimu prišlo. Glava vstajnikov Ale Kedić je 7. aprila 1400 mož poslal pod poveljstvom Barjaktara Regića proti Krupi, Novem in Pridoru, de bi te terdnjave, ako se z lepo ne podveržejo, z silo vzeli. Ale Kedić je v Bužimu z 400 možmi ostal. Ker turški vojaki vedno v Banjaluko, Sarajevo in Travnik prihajajo, so vstajniki zlo boje, posebno ker se sliši, de se bo 40,000 cesarskih vojakov zbralo, ki bodo potem na vstajnike udarli.

En paša, ki je bil z nekoliko tisuč mož v Banjaluko poslan, vstajnikom pogum daja, in jih opomina, od svojiga namena ne odstopiti, ker se zoper svojeglavno stiskanje bojujejo, torej jim mora vsak prav dati. Z našimi mejasi se vstajniki dobro zastopijo, od njih se ni nič bati. Ali Kedić je pa tudi pod smertno kaznijo zapovedal, mejaše v miru pustiti.

Laška. Iz Pariza naznani telegrafsko naznanilo, de se je sveti Oče že v Rim podal.

* Častni lok, ki je bil v Belletri za svetiga Očeta napravljen, je bil po noči zažgan.

* **Sardinija.** Telegrafsko naznanilo pove, de je bil 8. aprila v stárasinstvu sikardiški predlog poterjen, in de ga je kralj podpisal. 51 jih je za in 29 zoper njega glasovalo. Na večer je na več krajih nemir vstal, zavolj kteriga je bilo 41 nepokoježev zapertih.

Rusovska. Ruski car si je namenil telegrafe napraviti, in sicer iz Petrograda skoz Varšavo in Poznansko v Berlin in na drugi strani na Dunaj. Pravijo, de je car že popraševal, kje in kako bi se dalo to izpeljati.

* Iz rusko-poljskih dežel slišimo, de bo ruski car za nekoliko časa v Varšavo prišel, de bo bolj v sredi tako zmešane Evrope.

* Naj novejši novice pravijo, de na pruski meji 160,000 ruskih vojakov stoji in de se še vedno pomnožujejo. Okrog 50,000 je Baskijerov, Čerkesov itd., ki so vsi na konjih. — Častniki menijo, de bo na vsako vižo vojska, ker bi priprave od vlade sicer ne bile tako velike.

Turška. Iz Zadra se 28. marca piše: Oggerski beguni, ki so bili v Travniku, so 18. marca v Šumlo šli. Pet naj imenitniših med njimi je v Travniku ostalo; med njimi en pobočnik, en polkovnik in en plemenitaž. Zdi se, de sta si dva namenila, se na Oggersko nazaj podati.

* 24. marca se tisti oggerski beguni, od kterih je ruska vlada tirjala, de naj se iz bližnjih dežel odstranijo, memo Carigrada šli, in z njimi tudi mnogo število tistih, ki so Turško dragovoljno zapustili. Oni so se podali v Malto, vonder se pa še niso diplomatske opravila med Turškim in med Avstrijo pričele.

Pisma iz Trapecunta naznanijo, de v ljudstvu v Ahiska Hadjara et Djerdje zlo vre; zagotovijo, de mnogo ljudi hodi po deželi, ki so bili poslani od Šamil-beya in sultana Daniela, novo sveto vojsko zoper Rusijo oznanovat v Draguestanu, Češrii in celi Kavkazii.

Angleška. Med vsimi angleškimi časniki nar bolj pravično „Times“ govori od prizadevanja pruske vlade na nemškem, ki pravi v svojem

listu 2. dne t. m.: „Pruski namen se da z malo besedami popisati; Avstrija naj se iz nemške zveze izključi, in Prusija naj bojazen in slabost manjših (nemških) deržav v zagotovljenje nerazdeljeniga gospodarstva na Nemškem porabi. Nasledki te politike so od dne do dne nevarniši, pruska vlada mora saj enkrat spoznati, de evropejska deržavna pravica, in pravice toliko neodvisnih deržav ekcentriškim in nevarnim namenam njenih političkih vodnikov ne morejo prijenjati.“ Veseli nas, de se „Times“, nar imenitniši angleški časnik, lord Palmerstonu in njegovimu časniku „Globe“ tako naravnost ustavi.

* Danska vlada je vse svoje posestva, z vsim kar se na njih znajde angleški vladi za večne čase prodala in sicer za 10,000 liber šterlingov. Ako premislimo, de te posestva 25,000 prebivavcev štejejo, in de vse topove, celo vojaško pripravo in vse druge reči Angličani prevzamejo, ako prevdarimo, koliko dobička bodo Angličanam te posestva v kupčijskih zadevah prinesle, in kolike važnosti so, ako bi se vojska na morju začela, zares ne moremo reči, de je danska vlada posestva prodala, temoč de jih je podarila. — Zdi se torej, de se je pri tem danska vlada izgovorila, de bi ji Angličani pomagali, ako bi se vojska s Prusi na novo pričela.

Razne naznanila.

— Ivan Kukuljević, ki se je že dvakrat v Buda-Pešt podal, de je v tamošnjih pismošhrambah horvaško deželo zadevajoče zvedočanske pisma nabiral, je do zdaj že 70 skrinj takih pisem v Zagreb poslal, in misli še enkrat se tje podati, de bi še druge knjige, in rokopise, ki so bile iz nekdanjih zagrebških samostanov v Buda-Pešt prenešene, poiskal.

— Banalno svetovavstvo je sklenilo nabero starih denarjev, pečatov in drugih dragih reči, ktere je gospod Ilića Verković v Dalmaciji in Albanii nabral, ki so večidel iz dobe horvaško-serbskih kraljev Uroša Stjepana, Nemanica, kneza Lazara, Vukašina, potem tudi nabero gerških, drakiških in rimskih denarjev za narodni muzeum nakupiti.

— V Istrii en vremenski prerok veliko čudenje zbuja. Pravi de je 50 let oblake na tanjko pregledoval, in se iz tega naučil vreme predpovedati. Kar je za 6 mesecev prerokoval, se zares vse natanjko tako zgodi, kakor je govoril. Komisija, mu je vradno spričo podala, de je temu tako.

— Goveja kuga, ki je na Sedmograškem hudo razsajala, ima nasledek, de zdaj živinski posestniki več ne odlašajo svojo živino zavarvati.

— Rusinski časopis Viestnik, ki na Dunaju izhaja, ima mnogo naročnikov, undan se jih je iz Galicie naenkrat 362 na njega naročilo, vsih skupej je pa 1200.

— Cel dohodek avstrijskih prebivavcov znese na leto blizo 3,600.000.000 gld. dobriga denarja. Ako premislimo, de ima Avstrija 36.000.000 prebivavcev, pride na vsakiga 100 gld.

— 13. marca, ko so se rusinski učeni možje zbrali, je bilo v matici 3900 gld. dobriga denarja. Mnogo bukev je že ona izdala in mnogo ima že spet za tisk pripravljenih. Tudi misli začeti lepoznanšk časopis izdajati. Naj verlo napreduje.

— V Jelačićev zaklad za ranjene vojake je prišlo do zadnjiga marca 11,273 gld. 33½ kr. denarja, in 23,169 gld. 14 kr. v obligacionih. —

— V Zagrebu je 8. aprila nov politički časopis izhajati začel pod naslovom „Jugoslavenske novine“. Vreduje jih „Dvoranić“.

LEPOZNANSKI LIST.

Mi smo bratje.

Ko je srečnim sad spoznanja
 Gad zavisti jesti dal,
 Ogenj čerta, razpadanja
 V srcih bratov je zažgal.
 Kje bo družbi lék razklani?
 V svetem geslu ga dobom:
 Mi smo bratje, avstrijani!
 Avstrija naš slavni dom.

Boji se kervavi vneli:
 Jaz sim Nemeč! jaz Taljan!
 Ko Sirene sladko peli:
 Jaz sim Madjar! jaz Slavjan!
 Kam? narodi obdivjani!
 Meč, miruj! in topov grom!
 Mi smo bratje, avstrijani!
 Avstrija naš slavni dom.

Plamen več se ne vzdiguje,
 Iskra le v perhavki tli;
 Naj jo sprava upihuje,
 De v ljubezen splameni.
 Klic naj ljudstvom vsim oznani:
 Spravi se! Ne prašaj: S kom?
 Mi smo bratje, avstrijani!
 Avstrija naš slavni dom.

Zunaj naših mej naj zgraja
 Vstaje zmaj in vojsk vihar;
 Sej nam zvezda sreče vshaja,
 Naš Franc Jožef, naš Vladar.
 Smo pod Njega vodstvom zbrani,
 Naš ne strahi vojsk polóm;
 Mi smo bratje, avstrijani!
 Avstrija naš slavni dom. P.

Ruske narodne igre.

Konce.

Medveda tudi Rusi pogosto igrajo. Pri tem zaprejo enega igralca v kamro, drugi pa med seboj enega za medveda zvolijo. Potem grejo vsi zaredoma na vrata terkat in kakor medved tulit. Un ki je v kamri pa mora vganovati, kdo da je medved. Ako ga ne vgame, ga z spleteno ruto tepejo; če ga pa zadane, mora medved v kamro iti. — Dragonarja posebno radi v izhodni Sibiriji igrajo. Mladenčič, dragonarji se vsedejo z deklicami, ki se konji zvejo, v okrog. Na sredi stoji podnožnica, ktero ena deklica z spleteno ruto varje, in ki se enemu dragonarju bliža z prasanjem: „Je li dragonar doma? — On je. — Tedaj pelji konja na sprehod. Sedaj prime on deklico za roko in jo k podnožnici pelje, čez ktero mora poskočiti. Ako čez skoči, jo dragonar poljubi, sicer jo z spleteno ruto tepejo. Ako se deklica brani čez podnožnico skočiti, vse deklice skočijo nad dragonarja, ga z spletenimi rutami tepejo ter mu očitajo, da svojemu konju premalo jesti da, sicer bi gotovo skočil. Dragonar mora torej svojega konja tako dolgo z poljubovanjem pasti, de zamore skočiti. Igra z jastrobom je tudi znamenita. Eden naj pogumnejših in ročnejših mladenčev je za jastroba zvoljen; ena nježna in unna deklica je pa koklja, drugi so piščeta. Vsi obstopijo jastroba, ki po tleh rije, z zobmi škriplje, z perutami maha in glasno vpije. Na zadnje začne koklja: „Jastrob! Bog te sprimi. — Tebe tudi. — Kaj delaš, jastrob? — Jamo kopljem. — Čimu? — Denarja iščem. — Čimu ti bo denar? — Bom šivanko kupil. — Čimu šivanko? — Bom žep zašil. — Čimu žep? — Bom šči (juho) vsolil. — Čimu šči? — Polovico bom sam snedel, drugo polovico bom tvojim otrokom v oči zagnal. — Zakaj? — Ker so mi plot poderli. — Kako visok je bil? — Pri teh besedah verže kamen kviško; Takole visok. — Ni res! Kozel tvoj plot z brado doseže, moji otroci ga ne poderejo. — Oni zver love, jez jo pomorim. — Oni so moji, jez ne pripustim.“ Koklja piščeta razpodi, ki okrog nje stoje in čivkajo. Jastrob pišče za piščetom polovi, jih oskubi in na zadnje tudi kokljo vjame. — Ko Jaša igrajo, obstopijo mladenčič z deklicami v krogu sedečega Jaša in pojejo: „Zvoli, če ti je potreba, zvoli deklico rujavokodrasto, zvoli krasno z rudečim trakom.“ Jaša hoče zvoliti, ali deklice zaksebi zlete, zvoljena se pa kmalo pustí vjeti. Nabero novincev le višji stanovi igrajo.

Deklice se v okrog vsedejo, pa tako, da med dvema en prazen stol ostane. Vsaka deklica si enega mladenčiča, ki v posebni stanici čakajo, zbere. Potem stopajo zaredoma v izbo, kjer jih deklice pričakujejo in kdor vgame, ktera deklica ga je zvolila s tem, da se ji pripogne, tega vse deklice za dobrega poterdijo, on pa tisti, ki ga je zvolila roko poljubi in se na prazen stol vsede. Ako pa prave ne vgame, vse zavpije „ni za rabo“ in on se mora nazaj podati med tem ko ga vse zasramuje in se mu smeja, in tolikokrat mora z novega nazaj priti, da pravo deklico vgame. Ko že vsi na stolah sede, se morajo deklice na mesto mladenčev podati in igra se na novo začne.

Igra z imeni je zelo smešna. Štir osebe imajo povelje, ena možke, druga ženske imena na en kos papirja napisati, med tem ko od drugih dveh ena prosto, ne de bi imena poznala, le po številkah pove, kaj delajo, in druga, kaj morajo delati. Tako zelo čudna zmes skupej pride. — Pri poštni igri dobe igralci imena mest, n. pr. Petrograd, Moskva, Astrahan, Pultava itd. Eden začne: Kling, kling! Drugi praša: Kdo pelje? — Pošta. — Od kod? — Iz Petrograda. — S kom? — S pismi. — Kam? — V Pultavo. Zadnje mesto mora zdaj vpraševati in Petrograd odgovorjati; kdor svojega imena ne čuje, mora kaj zastaviti. — Pri kuhinski igri dobi vsak ime kake posode, ktere ga mora pri vsakem vprašanju imenovati. Na priliko, kaj imaš v nosu? Krožnik. Na kom spiš? Na burkljah. Pri igranju z rubelnom gre en denar med igralci v krogu iz roke v roko, in ena v sredi stoječa oseba ga išče; pri katerem ga najde, tisti mora v sredo stopiti, in ga spet iskati. — Pri abecedni igri eden za drugim svojo sosedinjo kaj popraša, pa tako, da se ime z čerko a začne, in na tako vižo od čerke k čerki do konca pride. Pisateljna igra je pri izobraženih stanovih tudi zelo v navadi. Predmet se naloži, od ktere ga mora vsak en stavek na en kosček papirja zapisati, ktere ga potem povije, da nobeden ne ve, kdo in kaj je pisal. Še le potem ko so že vsi kaj zapisali, se papirčki razvijajo in stavki po versti na glas preberejo, kar je večidel zelo smešno slišati. — Sodniška igra rusko pravico hudo tepe. Karte se med družbo razdele, in na vsaki karti je kak sodniški vradnik od predsednika do beriča. Eden iz družbe prinese prošnjo, ki jo predsedniku poda, ki jo molče tajniku izroči, tajnik jo spet naprej da, in tako gre iz roke v roko do beriča, ki jo pod mizo dene in prositelju vrata pokaže. Kdor besedico zine, mora kaj zastaviti. — Ko sosed a igrajo premenjujejo prostor kakor se jim ljubi, ako niso z sosedi zadovoljni, in zapuščen si mora drugo mesto poiskati. Gugance so bile posebno že v starodavnih časih zelo v navadi v rodovini velikih knezov v Kievu; dandanašnji se samo med prostim ljudstvom še najdejo. Ravno tako v narodu vterjeno je tudi dričanje iz snežnikov in voznja na saneh, oboje je še dandanašnji zelo v navadi. — Karte so bile na Rusovsko še le v 17. stoletju od tujcev prinesene. Car Aleks Mihajlovič je pa igravec ravno tako hudo kaznoval kakor tatove. Peter I. je vojakom prepovedal več kakor en rubelj zgubiti; al pod vladarstvom Elizabete se je ta igra tudi v carski dvor vlezla. Prosto ljudstvo pa igravce hudo sovraži in jih dolži, da so z vragom v zvezi. V višjih in srednjih stanovih je pa ta igra zelo v navadi, tako, da je ta igra pri vsaki družbi prvo in poslednjo opravilo. — (Wiener Ztg.)

En derviš prerokuje Louis-u Batthyany-u smert.

V letu 1843 je bil Batthyany z svojo družino na parobrodu, ki je po Donavi iz Dunaja v Pešto namenjen bil. Tudi turški poslanec z svojim spremništvom je bil na parobrodu, in pri njem en derviš, kteriga so Turki zelo obrajtali in častili. Derviš je bil Arabec in Turki so ga za svetiga moža imeli; govorili so, de hoče grob eniga svetnika pri Budi obiskati. Ni bil še star in je željno in veselo poslušal, kar so na parobrodu govorili. Grof Batthyany se mu bliža, ga pozdravi, kakor imajo v jutrovnih deželah navado, derviš je kakor se je zdelo, grofa že popred poznal in se zdaj z njim prav rad pogovarjal. Batthyany mu svoje

otroke predstavi, deklice nježne starosti, in tudi svojo ženo. Po dolgem govorjenju se je hotel derviš hvaležniga skazati in je prosil, gospej iz čert na roki prihodnost povedati. Grofinja pa ni pripustila.

Batthyany je pa smeje roko pomolil, ktero je derviš dolgo ogledoval, in nič spregovoril. Derviš spusti grofovo roko in zdelo se je, de hoče molčati; al Batthyany žuga rujaviga Arabca mu prihodnost naznaniti. Derviš tedaj dvigne desnico, z dlanjo proti grofovemu obrazu obrnjeno, in pet perstov raztegne.

Grof tega ravnanja ni koj razumil, ali ga ni hotel razumeti.

Derviš nagne roko proti Batthyany-u, in jo potem nazaj potegne, in tamna resnica se mu iz oči bliska.

Batthyany obledi in osupne; še le čez nekoliko časa se spet zave in smeje zraven stoječimu prijatelju reče: O petih letih? to bi bilo prezgodaj. Še četrst stoletja mi je treba, de namen življenja končan, in brez sina, bi sveta zares ne zapustil. (Takrat še ni nobeniga sina imel). Mojimu stricu bi lepih posestev ne zapustil, on ne ljubi svoje domovine.

„Čenčarije“, mu un odgovori, kaj mora na tem biti, ako budalast derviš prerokuje, gotovo zato, de bi kako petico stisnil. To mu hočemo verniti.

Pri teh besedah zagradi derviša za roko, ktero mu je derviš rad in brez mude podal, on gleda in premišljuje in na zadnje kazavnik kviško dvigne, in hoče s tem derviša plašiti, de bo le čno leto še živel. Derviš vzame steklenico olja iz dolgih gub svoje obleke, pomaze persie z oljem, se ozre prosti nebesam in proti Meki oberne in tiho nekaj govori. Njegov obraz se pa ni spremenil; zdelo se je, de je derviš vsako uro pripravljen v raj stopiti.

Batthyany reče svojimu prijatelju: „To nič ne zda; vi niste modriga iz jutrove dezele v noben strah pripravili, ampak ste le bedaka iz zahodne dezele z strahom napolnili. Naj modrujemo, kolikor hočemo, vonder si straha iz serca ne spravimo. Ne sramujem se obstati, de mi prerokba Arabca zelo k sercu gre; ni lakomnost denarja in ne mogočnosti derviša k temu spodbodla, razun imena in stanu on od mene nič ne ve. Ako je v čertah na roki moja osoda bral, se bo spolnila.“

Poletje leta 1849 še ni minulo, tedaj peto leto od tistiga časa, kar se je to godilo, ko je Batthyany-a v Peštu smertna osoda zadela.

Zmes.

Naj bolj veličanska naprava celiga sveta bi bila zares, ako bi se načertje spolnilo, ktero je nek Angličan svetu naznanil. To njegovo načertje je železnico iz severnih krajev narediti, ktera bi šla skoz Dunaj in Pest naprej po dolini, ki med Tiso in Donavo leži v Belgrad. Od tod bi šla poleg Donave v Nikopolis; potem bi se v južne kraje obrnila, bi Balkan na severozahodni strani Eskri Sadra prezevala skoz Drinopolje v Carigrad; iz Skutari bi se obrnila v Mezopotamijo in naravnost poleg Evfrata čez Razro proti perzijanskemu zalivu udarla. Od tod bi bile dve poti mogoči; prva skoz birmansko in zahodno Afganistanško pušavo. Druga pot bi deržala po južno-zahodnem bregu Perzije, bi šla ravno po sredi skoz Beludžistan in se v starem glavnem mestu Skinde končala. To delo bi zneslo 34,050,000 liber šterlingov.

Telegrafiško kurzno naznanilo deržavnih pisem 13. Maliga travna 1850.

Deržavne dolžne pisma po 5	od 100 (v srebru)	93 1/2
» » » » 4 1/2	» » » »	82 1/2
» » » » 3	» » » »	—
» » » » 2 1/2	» » » »	—
Obliacioni avstrijskih pod in nad Anizo, čeških, moravskih, silezkih, štajarskih, ko-roških, krajskih, goriških in danajske višje kamorne urad-nije.	po 3 od 100	— gld.
	» 2 1/2 » »	— »
	» 2 1/4 » »	— »
	» 2 » »	— »
	» 1 1/4 » »	— »

Dnarna cena 13. Mal. travna 1850.

V dnarju	
Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.)	22 1/2 gld.
Srebra » » » » »	16 »